

BBY254 Modern ađ ve Kütüphanecilik Felsefesi II

Prof.Dr.Tülay Ođuz

DTCF, 2019

ABD'de Kütüphane Hareketleri- Kütüphanecilik Eğitimi-Dokümantasyon

- 1.1 Yükseköğretim Hareketi
- 1.2 Halk Kütüphaneleri Hareketi
- 1.3 Özel Kütüphane Hareketi
- 1.4 Kütüphanecilik Eğitimi-Kütüphane Bilimi

ABD'de Kütüphane Hareketleri- Kütüphanecilik Eğitimi-Dokümantasyon

Temel Sorular

- Kütüphanecilerin sistematik bir formal eğitimden geçmesi gereksinimini doğuran etmenler nelerdi?**
- Halk ve özel kütüphane hareketleri hangi motivasyonların etkisi ile gerçekleşti?**
- Avrupa'da başlayan dokümantasyon hareketi ABD'yi nasıl etkiledi?**
- Anılan hareketler kütüphane türlerini, dermeleri, kullanıcıları ve hizmetleri nasıl etkiledi?**
- Anılan hareketler enformasyon hizmetlerini nasıl etkiledi?**

1.1 Yükseköğretim Hareketi

- İlk yükseköğretim kurumları: Avrupa'dan gelen yerleşimcilerin kurdukları **koloni kolejleri**(1636 Harvard Üniversitesi.... Yale, Princeton, Columbia, Brown, Rutgers vb)
- Amaç: Bürokraside çalışacak personeli eğitmek
- Amerikan devriminden (1765 ve 1783 yıllarını kapsayan bağımsızlık mücadelesi)sonra, kolejler, **tıp ve hukuk eğitimi**ni de vermeye başladılar
- 1862... Morrill Act ... arazi-hibeli kolejler....yükseköğretimde misyon değişikliği
- Bu kolejler, **tarım ve mühendislik gibi uygulamalı konularda** bilimsel araştırma yapmaları amacıyla kuruldu

1.1 Yükseköğretim Hareketi

- Eğitimin **usta-çırak eğitimi** şeklinde yapıldığı **zanaatların(vocational)** yüksek okullar biçiminde ve eğitimin **staj veya hizmetiçi eğitim** şeklinde yapıldığı **mesleklerin(professional)** yükseköğretime taşınması
- **1893** sonrasında yükseköğretimde bazı kolejler üniversitelerin bünyesine alındı. Doktora programlarının - Seçmeli ders sistemi -Araştırma seminerleri- onur programları
- Üniversitelerde yeni programların açılması yönünde oluşan baskı, kütüphaneler üzerinde de dermeyi genişletme baskısı yarattı

1.1 Yükseköğretim Hareketi

- Kütüphaneler açısından dermelerin yönetimi, erişim, kataloglama ve sınıflamada verimliliği ve etkililiği artırma gereksinimi
- Chicago üniversitesi -**sosyal bilimler**
- **Graduate Library School** –doktora programı
- Programın amacı başlangıçta “**okumanın bilimsel incelemesini**” yapmaktı. Ancak daha sonra araştırma ilgisi “**danışma hizmetleri**”ne ve “**kütüphane yönetimi**”ne kaydı.
- II. Dünya Savaşı sonrasında araştırmaya yapılan yatırımlar
- **1950**'ler... “**kütüphaneciliğin temelinde kitaplar vardır**” görüşüne karşılık “**bilimsel ve teknik enformasyon**” görüşü

1.1 Yükseköğretim Hareketi

- Bilimsel Araştırma Geliştirme Ofisi' **Vannevar Bush**
- Bilimsel ve teknik enformasyonun denetimi
- Bibliyografik denetimde yeni teknolojilerin kullanılması
- 1950 ulusal kongre ...bilimsel literatüre erişimin mekanizasyonu...clearinghouse
- bilim enformasyonu...bilim enformasyon merkezleri.... Dizinleme öz çıkarma hizmetleri
- enformasyon biliminin doğuşu

1.2 Halk Kütüphanesi Hareketi

- **1853**... ABD'de düzenlenen ilk kütüphanecilik konferansı
- **Konferansın teması:** Kütüphanelerin düzenlenmesi ve yönetimi... kitapların satın alınması, düzenlenmesi, kataloglanması ve korunmasına yönelik meseleler
- **Amaç:** Halk kütüphanelerinin zenginliğini ve yararlılığını artırmak, **iyi kitaplar aracılığı ile** bilginin yayımını sağlamak
- **Kararlar:** Kataloglamanın merkezileştirilmesi, katalog kurallarının standartlaştırılması, halk kütüphanelerine destek olacak bir elkitabının hazırlanması.

1.2 Halk Kütüphanesi Hareketi

- **1876**'da ABD'de geniş kapsamlı bir **halk kütüphanesi saha araştırması** (Public Libraries in the United States, 1876) yapıldı.....**ALA kuruldu**
- 1879'da ALA'nın düsturu:
 - “**en iyi okumayı**, **en az maliyetle**, **en yüksek oranda** sağlamak”
- “**en iyi okuma**” ...bir kütüphane inancı, kütüphane ruhuyla güdülen bir ideoloji
 - **Ne tür bir kütüphane modeli ile hayata geçirilecek?**
- Kütüphanecilerin eğitimi... staj, hizmetiçi eğitim....1887 Columbia Üniversitesi....**School of Library Economy**...

1.2 Halk Kütüphanesi Hareketi

- **1893**...halka iyi okuma materyali sunma, güncel konularla ilgili güvenilir **bilgi danışmanlığı yapma**toplumsal ilerlemeye katkı
- «**En yüksek oranda**»....göçmenler, kadınlar, çocuklar, engelliler, iş dünyası
- «**En az maliyetle**»...kütüphane yönetiminde verimliliği sağlamak, yararlılığı artırmak ortak bir sınıflama tablosu, tek biçim konu başlıkları, merkezi satınalma

1.2 Halk Kütüphanesi Hareketi

- 19. yy aydınlanmasında.... bilmenin temel aracı"**orada ne varsa kaydedelim**"doğa tarihi görüşü →
- Taylor ve Mc Carthy.... **bilimsel yönetim ve verimlilik** ↗
- Halk kütüphanesi hareketi...halk kütüphanesi sayısı artıyor....Carnegie Vakfı halk kütüphanesi binaları yaptırıyor...kütüphanelerin yönetimi sorunsalı.....kütüphanecinin eğitimi nasıl olmalı?
- 1919 yılından sonra kütüphanecilikte branşlaşma.... Özel kütüphane hareketi
- “en iyi okuma” edebiyatın en iyi romanları.....**kütüphanede okunabilecek en iyi romanlar**

1.2 Halk Kütüphanesi Hareketi

- Bireysel gereksinim ile dermeyi buluşturmak ... “**okuyucu rehberliği**” (roman temelli)
- oy verme, sağduyulu karar alma, araştırma vb gereksinimleri karşılamak için“**danışma hizmeti**”
- danışma hizmetleriaraştırmacı, elit kullanıcılar, statü sahibi, politik gücü olan kullanıcılar..
- 1920’ler.... danışma hizmetinde.... yararlı enformasyon dağıtımı (**seçmeli bilgi yayımı**)
- 1930’lar.... **düşünce özgürlüğü**..... Kütüphane Hakları Bildirgesi
- 1950’ler....vatandaşlık kurumu....**civil rights movement**...yetişkin eğitimi
- 1953....kütüphaneci ve yayıncılar.....**Okuma Özgürlüğü Bildirgesi**

Kaynaklar

- History of Higher Education in the U.S.
<https://www.cleary.edu/international/history-of-he/>
- Richardson John V.Jr. (2010) «History of American Library Science: Its Origins and Early Development « in (1-9) Encyclopedia of Library and Information Sciences, Third Edition
- Wiegand, Wayne A.(1999) «Tunnel Vision and blind spots: what the past tells us about the present; reflections on the twentieth-century history of American librarianship» The Library Quarterly 69(1); 1-32
- Lynch, Beverly P.(2008) “The Evaluation and Transformation of Information Systems: Essays Honoring the Legacy of F. W. Lancaster,” edited by Lorraine J.Haricombe and Keith Russell), pp. 931–953 c) The Board of Trustees, University of Illinois